

Nieuwsbrief

Vlinderwerkgroep Drenthe

16e jaargang no.2 - november 2007

Uitnodiging Najaarsbijeenkomst

Maandagavond **19 november 2007** in café/
restaurant 'de Westerburch' Hoofdstraat 7 te Westerbork
Het begint om 19.30 uur agenda:

1. Opening
2. Vlinderoverzicht 2007 waarin de projectresultaten Jelle de Vries
3. Presentatie: "Nachtvlinders"
Tinus Knegt en Jan en Annie Rocks
4. Tussen de onderdelen is er pauze en de verloting.
Hebt u zelf zaken die u kunt missen en leuk zijn voor de verloting? Neem ze dan mee!
5. Wat heeft u gezien?

Het streven is om het programma rond 21.30 uur officieel af te ronden, waarna nog gelegenheid is om uw eigen "plaatjes" te laten zien en na te praten. Dus heeft u bijzondere "beelden", (digitaal of dia) neem ze mee en laat ze ons zien!

www.vlinderwerkgroepdrenthe.nl

de webstek voor alle vlinderliefhebbers in Drenthe,
stuur uw kopij met plaatjes aan:
nieuws@vlinderwerkgroepdrenthe.nl

Oproep!

In de voorjaarsbijeenkomst april 2008, wil Jelle de Vries dia's laten zien en een inleiding houden over "kleine pages".

Hem ontbreekt echter een aantal page soorten uit Zuid-Europa. Wie kan hem helpen aan dia's van b.v. aardbeiboomgroentje, duizendknoppage, essenpage of één van de klaverpages. Wil degene die deze dia's heeft en ze even wil missen, contact opnemen met Jelle 0593-322219?

Veenbesparelmoervlinder foto: Pauline Arends

Redactie

Leden:

- Pauline Arends
 - Roelof Blaauw
 - Hindrik Lanjouw
 - Jelle de Vries
 - Willeke Ketelaar
- Eindredactie:
- Ate Dijkstra

KOPIJ

voor de voorjaarseditie graag voor 15 maart 2008
inleveren per: e-mail:
nieuwsbrief
@vlinderwerkgroepdrenthe.nl
of Willeke Ketelaar,
Kastanjelaan 5,
9422 JB Smilde
tel: 0592-413073

In dit nummer

Van de bestuurstafel	2
Nachtvlindercursus	
Minko van der Veen	3
Aardbeivlinder	
Ron Soenveld	5
De zilveren maan in 2007	
Jelle de Vries	6
Verslag veenvlinders 2007	
Jelle de Vries	8
Veenvlinders in het Ahlenmoor	
Pauline Arends	10

Van de bestuurstafel

Minko van der Veen

Het seizoen van de gemiste kansen?

Het begon allemaal zo veelbelovend.

Een voorjaar met goed 'vlinder' weer en de daarbij horende soorten en aantallen zoals je die als vlinderliefhebber graag ziet. Optimistisch als je bent, trek je de lijn al door naar zomer en herfst. Maar dan blijkt het opeens allemaal minder vanzelfsprekend te verlopen. Nat en koud, en daar houden niet alleen wij niet van. Ook vlinders gedijen daarin een stuk minder. Als ronduit teleurstellend heb ik het afgelopen vlinderseizoen ervaren.

Ik had me toch echt voorgenomen dit jaar eindelijk eens mee te gaan om de zilveren maan te bewonderen. Toen ik hoorde dat de eerste generatie maar heel matig vloog, dacht ik 'beter wachten op de natuurlijk veel grotere tweede generatie'. Maar toen die vloog, overigens zeker niet overtuigend beter dan de eerste, wachtte ik te lang op beter weer en benutte niet de schaarse korte momenten waarop het achteraf had gemoeten. Zo verging het me eigenlijk ook met mijn speurtocht naar het heideblauwtje op het Hijkerveld. Op dit fraaie en uitgestrekte heideveld leidt het heideblauwtje een marginaal bestaan. Al vele jaren moeten we het doen met enkele verspreide waarnemingen met aantallen die gemakkelijk op de vingers van één hand passen. Tot ik vorig jaar op een plek al snel tot 25 stuks kwam. Mijn verwachtingen voor dit jaar waren dan ook hoog gespannen. Maar toen zich dan eindelijk de juiste combinatie van redelijke weersomstandigheden en beschikbare tijd voordeed kwam ik slechts met moeite tot 14 vlinders, waar ik op een 'explosie' had gehoopt. Natuurlijk waren er toch ook wel momenten waarop het even mee zat. Zo herinner ik me die tocht naar de hooilanden langs de Slokkert, waar we op een regenachtig begonnen ochtend opeens de zon toch even te zien kregen en er getuige van waren dat zo'n 80 landkaartjes dat schaarse moment met beide vleugels aangrepen. Of die ene oranje luzernevlinder die in de luwte de zon vond en ons pad kruiste bij Langelo.

En zeker ook die late verrassing van gisteravond toen ik, even voor middernacht, de buitenlamp uitdeed, maar eerst nog wel even keek of er niet een nachtvlinder op af was gekomen: toch nog mijn eerste wilgengouduil van dit jaar!

Landkaartje foto: Minko van der Veen

Maar ik kan er niet om heen, dat wat treurige gevoel dat zo rond deze tijd in de herfst waarschijnlijk wel meer van u soms kort overvalt, ik noem het maar 'het gevoel van de gemiste kansen'.

Wilgengouduil
Xanthia togata
foto: Minko van der Veen

Nachtvlindercursus

Minko van der Veen

Wat de dagvlinders betreft weten we heel precies wat waar voorkomt. We beschikken immers over veel deskundige en bevolgen waarnemers die ons elk jaar opnieuw vertellen wat ze waar hebben zien vliegen. Het is denk ik voldoende bekend dat zo'n verhaal voor nachtvlinders beslist niet geldt. We kunnen gerust stellen dat Drenthe wat nachtvlinders aangaat nog een 'onontgonnen' provincie is. Qua (variatie in) biotoop mogen de verwachtingen op dit punt hoog gespannen zijn. Alle reden dus om als Stichting Vlinderwerkgroep Drenthe een poging te wagen ook de nachtvlinders meer in de schijnwerpers te zetten!

Kleine hermelijnvlinder Furcula furcula
foto: Minko van der Veen

Als eerste stap op de weg om te komen tot een beter inzicht in het voorkomen van nachtvlinders in onze provincie organiseren wij (bij voldoende deelname) een Nachtvlindercursus. Deze cursus heeft als doelstelling kennisbevordering en beeldvorming.

Veel mensen hebben bij nachtvlinders een beeld van 'grauwe kleine motjes'. Zelf heb ik ook jarenlang met een dergelijk idee rondgelopen, maar sinds een jaar kijk ik met heel andere ogen naar deze groep vlinders. Wanneer je je er in verdiept krijg je vanzelf meer oog voor de schitterende patronen, vormen en kleurvariaties waarover deze 'motjes' blijken te beschikken. En ga je het steeds meer als een uitdaging zien ze op naam te brengen. Dat determineren is ons een stuk gemakkelijker gemaakt met de komst, vorig jaar, van de Nederlandstalige Nachtvlindergids.

Deze, van oorsprong Engelse en door Waring en Townsend geschreven gids, is door Tirion Natuur, in samenwerking met de Vlinderstichting vertaald en bewerkt. Ze behandelt alle in Nederland en België voorkomende macronachtvlinders en toont daarbij de soorten in hun natuurlijke rusthouding, wat voor beginnende nachtvlinders zeker een groot voordeel is. Aanschaffen van deze gids is dan ook een absolute aanrader!

Ik heb het dus over de groep macronachtvlinders, niet de micro's, de (meestal) veel kleinere nachtvlinders. Als je begint met nachtvlinders ligt het voor de hand je eerst te 'beperken' tot de groep van de macro's. Ze zijn gemakkelijker op naam te brengen dan de micro's. Het aantal macro soorten in Drenthe mag op meerdere honderden worden geschat. (ter vergelijking: in een relatief goed onderzochte provincie als Friesland gaat het om 650 soorten macronachtvlinders!)

Zelf ben ik 'voorzichtig' begonnen: eerst maar eens alleen de nachtvlinders rond mijn huis. Na zo'n 10 maanden staat de teller op ruim honderd soorten. En zo stel ik me de start van onze Werkgroep ook voor: kijk eerst eens in je eigen tuin, dat kan al een heel aardig beeld van de verspreiding van de nachtvlinders in Drenthe opleveren. Van daaruit zal de nieuwsgierigheid naar wat er buiten je eigen tuin vliegt voor velen hopelijk moeilijk meer te bedwingen zijn!

Over de cursus zelf:

De cursus zal worden gegeven door nachtvlinderexpert Gerrit Tuinstra van de Vlinderwerkgroep Friesland. Gerrit zal in drie cursusavonden de in Drenthe te verwachten soorten, familiegericht, behandelen. Hij heeft hiervoor een digitale diapresentatie gemaakt, die ook voor de cursusleden beschikbaar komt.

De avonden zullen voor de pauze theoretisch van aard zijn, erna zal de theorie worden getoetst aan het op naam proberen te brengen van geprepareerde exemplaren uit de uitgebreide collectie van Gerrit.

Aan de cursus zijn ook drie excursies verbonden, waarop we in een natuurterrein de vlinders met één of meerdere lichtopstellingen naar het 'laken' zullen lokken.

De cursusdata zijn: 11 maart, 25 maart en 8 april 2008, steeds van 19.45 – 21.45 uur.

Als plaats wordt gedacht aan Westerbork, maar mogelijk wordt toch voor een andere plek gekozen afhankelijk van waar de cursisten vandaan komen. De excursiedata zullen later worden vastgesteld. De kosten bedragen 20 euro (inclusief koffie/thee).

De deelname staat open voor iedereen, ongeacht dus wel of niet 'lid' van onze Vlinderwerkgroep. Een eventueel te hanteren maximumaantal zal rond de 30 cursisten liggen.

Braamvlinder Thyatira batis foto: Minko van der Veen

2^e avond

Behandeling (m.b.v. powerpoint) soorten uit de familie:

- Spanners (Geometridae)

Pauze:

Kort: micro-nachtvlinders en zakdragers (Psychidae)

Determineren: op naam brengen geprepareerde exemplaren uit de familie van de spanners

3^e avond

Behandeling (m.b.v. powerpoint) soorten uit de familie:

- Uilen (Noctuidae)

Pauze:

Kort: micro-nachtvlinders en zakdragers (Psychidae)

Pauze:

Kort: diversen (bv methoden van inventariseren)

Determineren: op naam brengen geprepareerde exemplaren uit de familie van de uilen.

Saffraangouduil Tiliacea aurago
foto: Minko van der Veen

CURSUS NACHTVLINDERS

Door Gerrit Tuinstra
van de Vlinderwerkgroep Friesland

----- voorlopig programma -----

1^e avond

Intro:

- Inhoud cursus
- Nachtvlinders (algemeen/divers)

Behandeling (m.b.v. powerpoint) soorten uit de volgende families:

- Wortelboorders (Hepialidae)
- Slakrupsen (Limacodidae)
- Bloeddruppjes (Zygaenidae)
- Wespvlinders (Sesiidae)
- Houtboorders (Cossidae)
- Spinners (Lasiocampidae)
- Berkenspinners (Endromidae)
- Nachtpauwogen (Saturniidae)
- Pijlstaarten (Sphingidae)
- Eenstaartjes (Drepanidae)
- Tandvlinders (Notodontidae)
- Donsuilen (Pantheidae)
- Donsvlinders (Lymantriidae)
- Visstaartjes (Nolidae)
- Beervlinders (Arctiidae)

Pauze:

Determineren: het op naam brengen van geprepareerde exemplaren uit de families die voor de pauze zijn behandeld

Opgave:

- o bijvoorkeur via E-mail, onder vermelding van naam, adres en telefoonnummer naar: secretaris@vlinderwerkgroepdrenthe.nl
- o of per telefoon: 050-5015520 (Minko van der Veen)
- o opgave graag zo spoedig mogelijk, uiterlijk 1 december

Gele eenstaart Watsonnalla binaria
foto: Minko van der Veen

Aardbeivlinder (*Pyrgus malvae*) in 2007

Ron Soenveld

De aardbeivlinder is een kleine, onopvallende vlinder. Het is één van de kleinste dagvlinders van Nederland. De aardbeivlinder is te herkennen aan de bruine kleur met kleine, witte vlekjes.

De aardbeivlinder heeft op de bovenkant van de achtervleugel een kiesvormige witte vlek. De aardbeivlinder is geen opvallende vlinder. De aardbeivlinder vooral het mannetje maakt gebruik van een iets hogere plant, om deze als uitvalsbasis te gebruiken. Luwte plekken daar houdt de aardbeivlinder van. Ze rusten ook graag op warme open plekjes.

In de zuid-oosthoek van Drenthe zitten verschillende populaties. De meeste gebiedjes zijn klein dus ook zeer kwetsbaar. Denk vooral aan verruiging door vermeting en verdroging. Verzuring en vermossing van de graslandjes is niet wenselijk, dit gaat nl. ten koste van de nectar planten en waardplanten. In het Bargerveen komen de aardbeivlinders voor op zowel natte als droge gebieden. In dit gebied maakt de aardbeivlinder gebruik van het plantje tormentil, dit is de waardplant, waar het de eitjes op afzet. In het Bargerveen staat voldoende tormentil. Tormentil is een plantje dat na de winter weer groeit met jonge scheuten en juist op de jonge bladeren worden de eitjes afgezet

*Foto's
aardbeivlinder's:
Ron Soenveld*

Dank zij het prachtige voorjaar vlogen de vlinders vrij vroeg. De top lag dit jaar duidelijk vroeger nl. de eerste week van mei.

De vlinders vlogen dit jaar ook langer door tot in juni. De aardbeivlinder heeft het dit jaar over het algemeen beter gedaan dan in 2006. De aardbeivlinder is een van de meest bedreigde soorten. Daarom moeten we de populaties goed volgen en inventariseren via monitoring.

De zilveren maan (*Boloria selene*) in 2007

Jelle de Vries

Waren we vorig jaar zeer enthousiast en hoopvol over de ontwikkeling van de populatie in de Elperstroom, dit jaar staan we weer met beide benen op de grond.

In 2007 was er sprake van twee opvallende resultaten.

De populatie viel sterk terug (tabel 1) en de zeer vroege verschijning van de eerste vlinders.

De vroegste waarneming in Drenthe was in 2007 op 5 mei in de Elperstroom.

Enkele vroegere data (30 april, 7 mei) betreffen gekweekte exemplaren bij Willem van Hemmen.

(Dijkstra et al, 2004)

Dagvlinders in Drenthe.

De weken daarna is het koud met af en toe een lekker zonnetje. Er vliegen nog weinig vlinders en het blijkt dat hun opwarmtijd bij lage temperaturen ongeveer 2 minuten is.

Zilveren maan foto's: Pauline Arends

Het zonnetje schijnt. Omhoogkruipen uit de vegetatie. De vleugels spreiden. Opwarmen, vliegen en meestal nectar zuigen op zenegroen.

De top van de eerste generatie is op 18 mei met 8 getelde vlinders.

Ook de tweede generatie heeft ons verrast door hun vroege verschijning.

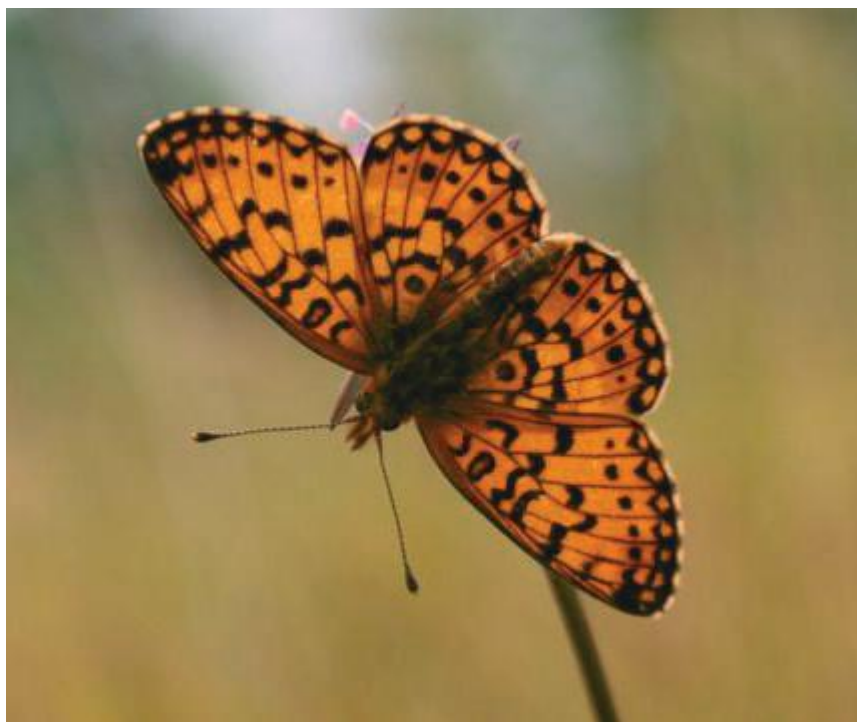
Op 20 juli vlogen er 9 vlinders, waarvan een enkele al weer afgevlogen was. De eerste vlinder zal dus al wel een week oud zijn geweest.

De top is dus vermoedelijk ergens tussen 28-30 juli geweest met minstens 15 vlinders.

Vergeleken met 2006 zijn er dus heel veel vlinders minder geteld. In 2006 dus totaal 40 en 179 vlinders van respectievelijk de eerste en tweede generatie. De oorzaak van de achteruitgang? We weten het niet!!

Bij Willem van Hemmen op het Hemelrijk is de zaak stabiel. Dit jaar 5 vlinders van de eerste en 10 van de tweede generatie. Vorig jaar waren dat respectievelijk 10 en 15 zilveren manen.

Op Willem's terrein zijn meerdere groeiplekken van moerasviooltjes. Hij probeert de vlinders een grotere spreiding te geven. Meer overlevingskansen!

Zilveren maan foto:
Pauline Arends

	2005		2006		2007	
	1e gen.	2e gen.	1e gen.	2e gen.	1e gen.	2e gen.
Oostervoortsche diep / Broekland	0	0	0	0	0	0
Elperstroom	1	30	40	179	8	15
Zure venen	0	0	0	0	0	0
Kuijersbosch	0	0	0	0	0	0
Reestdal	0	0	0	0	0	0
Hemelrijk / W. v. Hemmen *	10	3	10	15	5	10

*Dit is een gekweekte populatie. Geïntroduceerd op een locatie waar voorheen géén zilveren maan voorkwam.

Tabel 1. Voorkomen van zilveren maan (*Boria selene*) in Drenthe in 2005, 2006 en 2007.

Helaas zijn in 2007 alleen bij de Elperstroom en het Hemelrijk zilveren manen waargenomen en niet op de andere bekende vlieglocaties (tabel 1).

Vrijwilligers, maar ook medewerkers van terreinbeherende instanties blijven naar vlinders speuren op de grotere groeiplaatsen van moerasviooltje. Elk jaar wordt er zo toch een inventarisatie gedaan en de kans dat een zilveren maan aan onze aandacht ontsnapt, is dan ook erg klein.

Literatuur

Dijkstra, A.C.J., J. de Vries & B.J.Hoentjen, 2003. Dagvlinders in Drenthe. Voorkomen en verspreiding 1990-2001.

e-mail- adreswijziging?

graag doorgeven aan:

secretaris@vlinderwerkgroepdrenthe.nl

De "Vlinderavonden" zijn altijd op de maandag het dichtst bij de twintigste in april en november.

De voorjaarsbijeenkomst is dus:
21 april 2008

Heeft u mooie vlinderfoto's met een leuk verhaal?

Laat ons allen meegenieten!

Stuur uw kopij, het liefs per e-mail aan:
nieuwsbrief@vlinderwerkgroepdrenthe.nl
of per post:

Vlinderwerkgroep Drenthe
P/a Kastanjelaan 5
9422 JB Smilde

Verlag veenvlinders in 2007

Jelle de Vries

Veenbesblauwtje foto: Pauline Arends

De cijfers van de laatste vier jaar laten zien dat we in enkele terreinen langzamerhand achteruit boeren.

In 2004 kwamen de drie hoogveenvlindersoorten nog in 19 terreinen voor. In 2007 nog slechts in 13 terreinen. Daar moeten we wel bij vermelden dat niets zo veranderlijk is als een vlinderpopulatie en de tellingen zijn momentopnames.

Het afgelopen jaar b.v. vlogen de vlinders heel vroeg in het seizoen en dat heeft velen verrast. Te late tellingen dus en daardoor bijna geen vlinder meer gezien.

Ook was er door het warme weer een korte vliegperiode. Dat was het geval in de Anserdennen, bij Wijster en het Spaarbankbosch. Maar, ook de telling van het veenhooibeestje in het Hingsteveen was net na de top van de vliegperiode. Natuurlijk bemerk je zoiets pas achteraf en er zal elk jaar wel iets aan de hand zijn.

Toch kun je constateren dat de vlinders het in enkele terreinen moeilijk hebben en mogelijk zelfs verdwenen zijn of op het punt staan te verdwijnen. Die terreinen zijn: Tweelingen, Adderven Sleen, Poort 2 en Spaarbankbosch.

De oorzaken van de achteruitgang is in grote lijnen wel bekend.

Na de inventarisatie in 2006 van bijna alle veentjes in Drenthe zijn er een vijftigtal 'kansrijke' veentjes overgebleven.

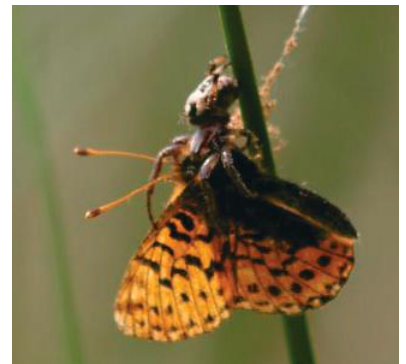
Deze veentjes zijn geselecteerd aan de hand van een aantal criteria zoals:

- geringe wisseling van de waterstand
- grootte van het terrein, afhankelijk van de soort van 0,5 tot 1 ha
- minimaal oppervlak van de waardplanten: kleine veenbes, lavendelheide en éénarig wollegras
- aanwezigheid van nectarplanten met een minimale bedekkingsgraad van 10%

Verder per soort nog specifieke criteria zoals; bult- en slenkvorming of polvormige groeiwijze van de waardplant, openheid van het gebied en een zekere voedselrijkdom. Kortom elk 'kansrijk' terrein heeft toch zijn plus en min punten.

Bij SBB, binnen het project Bescherming Veenvlinders, wordt verder onderzoek gedaan naar de knelpunten per terrein en verbetering daarvan op langere termijn. Daarbij wordt de voorkeur gegeven aan veentjes welke binnen een groep of netwerk van meerdere veentjes ligt.

Werkzaamheden zoals; opslag verwijderen en randen terugdringen, of vrijstellen, wordt, voor de korte termijn, reeds uitgevoerd door de terreinbeheerders zelf. Dit wordt nog aangevuld met werkzaamheden vanuit het project "Heiden veenvlinders" dat gesubsidieerd wordt door de Provincie Drenthe en het Ministerie van LNV.

Veenbesparelmoervlinder die wordt opgegeten door een spin foto: Pauline Arends

Voor dit jaar zijn dat een vijftal terreinen van het Drents Landchap, Natuurmonumenten en SBB. Te weten, Wijster Noord en Zuid, Oude IJsbahn in Ansen, Veentje in Berkenheuvel, Rundveen bij Dwingeloo en een veentje op het Drouwenerveld.

Ons doel voor volgend jaar? Opnieuw tellingen (hopelijk op tijd dit keer) en nieuwe projecten voorbereiden. Waarbij opgemerkt moet worden dat deze kleinschalige opslagverwijderende projecten ook zeer geschikt zijn voor vrijwilligersgroepen! Wie??

Veenbesparelmoervlinders foto: Pauline Arends

Veenvlinders telling 2004, 2005, 2006 en 2007

Nr	Naam	2004			2005			2006			2007		
		veen-	veenbes-	veen-	veen-	veenbes-	veen-	veen-	veenbes-	veen-	veen-	veenbes-	veen-
		bes-	parel-	hooi-	bes-	parel-	hooi-	bes-	parel-	hooi-	bes-	parel-	hooi-
		blauwtje	moer	beestje	blauwtje	moer	beestje	blauwtje	moer	beestje	blauwtje	moer	beestje
2	Noordveen		7			10			19			14	
4	Grolloo 116		10	0		7	0		16	0		7	3
6	Grolloo 61		0	36		3	40		3	10		3	10
7	Blankeveen		0	1		0	0		1	0		0	0
9	Schoonloo 116b		1			0			3			3	
10	Schoonloo 115f		11			6			40			25	
11	Tweelingen			27			26			16			0
13	Hingstevveen			2067			156			299			400
16	Adderven Sleen		4			5			2			1	
24	Reigerplas	15			7			16	0		12	0	
26	Adderven/vak 89	3	3		1	0		2	0		6	0	
27	Meeuwenplas	20	4		27	0		83	1		60	0	
33	Poort 2	3			3			3	0		0	0	
44	Wijster Noord		5			25			17			4	
44	Wijster Zuid		2			0			5			0	
50	Spaarbankbos		2			0			0			0	
51	Anserdennen	6			7			2			0		
18	Sellingen	20			2			32			22		
	Fochteloërveen			190			141			191			273

Veenbesparelmoervlinder foto: Pauline Arends

Veenbesblauwtje foto: Pauline Arends

Waarschuwing.

Ook vorig jaar hebben we vanaf deze plaats een waarschuwing gedaan.

- ga in géén geval de veentjes in.
- vertrap de vegetatie niet.
- vertrap de rupsen en vlinders niet.

Nu, een jaar later, laten de boswachters weten dat het niet heeft geholpen. Op enkele plaatsen vertrappen 'natuurfotografen' nog steeds de vegetatie.

Vooraf enkele terreinen in boswachterij Dwingeloo, boswachterij Grolloo en Wijster Noord zijn de klos.

Wat kan een beheerder hier tegen doen?

Waarschuwen?

Bekeuringen?

Prikkeldraad?

Is het ook niet aan ons om de vlinders te beschermen?

Veevlinders in het Ahlenmoor

Pauline Arends

In 2005 heeft een groep 'deskundigen', als onderdeel van het project 'Bescherming veevlinders bij Staatsbosbeheer' een bezoek gebracht aan een aantal referentiegebieden in Denemarken en Duitsland. Gebieden waar de drie vlindersoorten veenhooibeestje, veenbesblauwtje en veenbesparelmoervlinder nog in grote populaties voorkomen. Doel van het bezoek was meer duidelijkheid te krijgen over de relatie tussen het voorkomen en de ecologie van de drie veevlinders en hun waardplanten en andere terreinkenmerken. Het bezoek aan het Duitse Ahlenmoor verliep letterlijk in het water, het weer was slecht en weinig vlinders werden gezien.

"Deskundigen" in het Ahlenmoor
foto: Pauline Arends

Heideblauwtjes foto: Harry Offringa

Naast het voorkomen van de veevlinders zijn het heideblauwtje (geisskleebblauling) en het spiegeldikkopje (spigelfleckdickkopf) zeer algemeen.

Het gebied Ahlenmoor ligt in de deelstaat Niedersachsen, ten noordoosten van Bremenhaven tussen Flögeln en Wanna. Het gebied bestaat uit de restanten van een eertijds veel groter hoogveengebied. Ooit is het gebied ruim 40.000 hectare groot geweest. Het overgrote deel is vergraven en voor turfwinning gebruikt. Dit heeft zich nog tot voor kort voortgezet. De laatste turf fabriek is gesloten in 2002. Deze turf fabriek is nu omgetoverd tot een informatiecentrum waarin veel over de vroegere veenwinning wordt verteld maar ook over de belangrijke ecologische waarde van het gebied. Het nieuwe informatiecentrum was voor ons tevens de uitvalbasis voor onze telactiviteiten.

De beheerder gaf aan dat ze nauwelijks gegevens hadden van het voorkomen en de aantallen van de drie soorten in het Ahlenmoor. Omdat het gebied op redelijke rijafstand ligt van Nederland besloten een aantal boswachters in gezelschap van Jelle de Vries en zijn vrouw in 2006 het Ahlenmoor opnieuw te bezoeken en veevlinders te gaan tellen.

In Duitsland hebben ze prachtige namen voor de drie soorten; de Hochmoorblauling, de hochmoorperlmutterfalter en het grosses wiesenvogelchen. Het bezoek was zo leerzaam dat ook dit jaar het Ahlenmoor is afgezocht naar veevlinders.

De gegevens kunnen als onderbouwing gebruikt worden om aan te tonen hoe belangrijk het gebied is voor o.a. veevlinders aan de omliggende bevolking, de Landwirtschaft, de gemeente Siedland en de Landkreis Cuxhaven.

Tijdens de telling zijn behalve vlinders ook amfibieën/reptielen, vogels en libellen meegenomen.

MoorInformationZentrum foto: Harry Offringa

De totale oppervlakte van het gebied is nu 4000 ha met daarbinnen hoogveenreservaten van totaal 1400 hectare. In het geheel van hoogveengebieden in Europa is het Ahlenmoor een belangrijke schakel en is daarom ook aangewezen als Natura 2000 gebied.

De kerngebieden bestaan uit rustend hoogveen met een variërende veendikte tot maximaal 8 meter. De vegetatie bestaat uit mooie begroeiingen van diverse veenmossoorten en soorten als witte snavelbies, lavendelheide, kleine veenbes, veel beenbreek, gagel, dop- en struikheide, veenpluis en eenarig wollegras.

Aangezien het uitgespaarde hoogveenrestanten zijn blijft het waterpeil in de terreinen het grootste probleem. Dit is oa te zien aan de sterke verbossing met berk aan de randen en in sommige gevallen ook in de kern van het reservaat.

De beheerder heeft dit proberen op te lossen met het aanleggen van veendammen, het dempen van sloten in het terrein en het afzetten van berk. Jammer genoeg zijn een aantal reservaten al zo verdroogd dat ook de veenvlinders er zijn verdwenen.

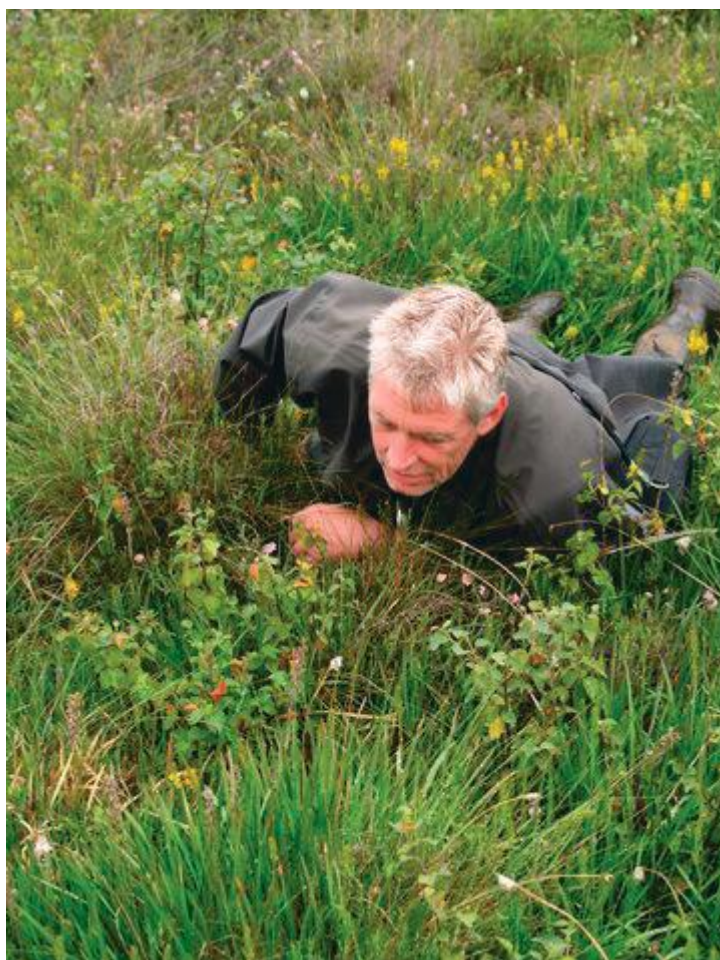
Het monitoren van de veenvlinders is een belangrijke aanzet om de waarde van het gebied duidelijk te maken om zo middelen te verkrijgen voor het uitvoeren van de diverse herstelwerkzaamheden.

Zowel in 2006 als 2007 waren we helaas aan het eind van de vliegperiode aanwezig. We hebben nu wel een redelijk beeld van het voorkomen van de vlinders in de diverse reservaten.

Veenhooibeestje foto: Pauline Arends

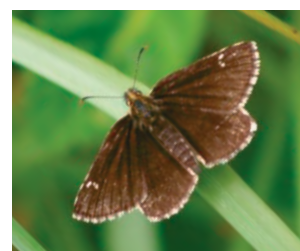
De aantallen zeggen uiteraard niets over voor- of achteruitgang van de soorten, daar hebben we geen duidelijk beeld van. Andere en langduriger inventarisaties zijn daarvoor noodzakelijk.

*Harry Offringa bekijkt een veenbesparelmoervlinder
foto: Pauline Arends*

Het Ahlenmoor foto: Pauline Arends

*Spiegeldikkopje
foto: Harry Offringa*

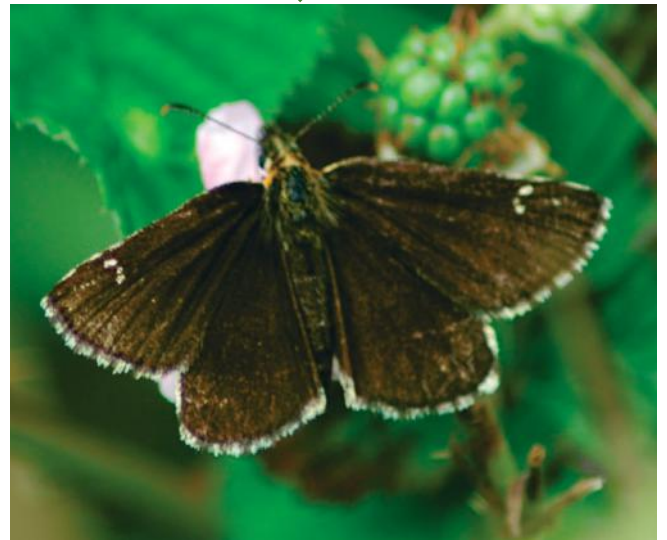

Veenhooibeestje foto: Harry Offringa

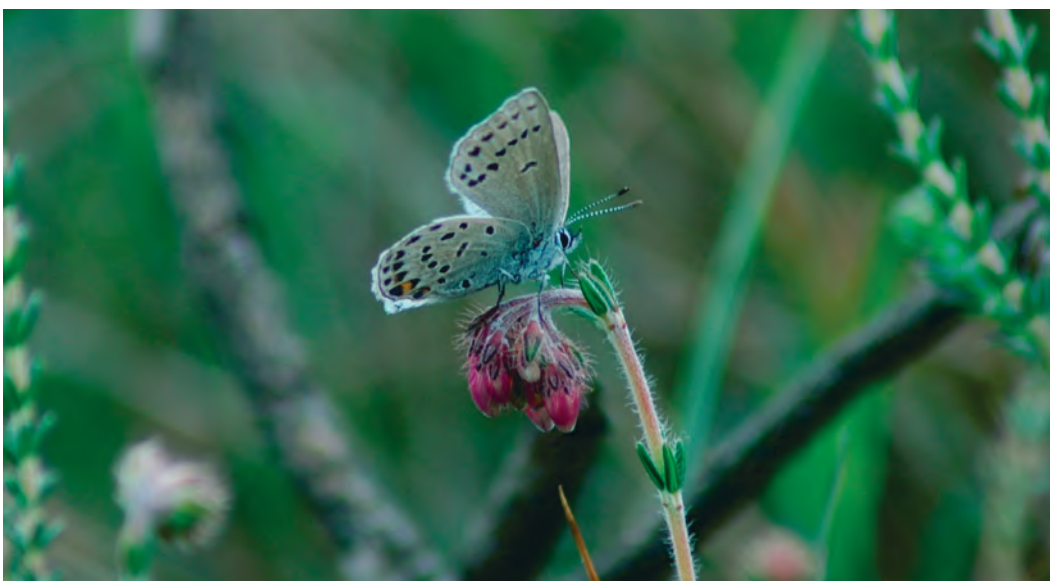

*Veenbesblauwtje
foto:
Pauline Arends*

De beheerder is inmiddels zo enthousiast geworden, dat er in 2008 een tentoonstelling komt over vlinders in het Moorinformatiecentrum, met speciale aandacht voor de veenvlinders. Vanuit Nederland proberen we de beheerder te stimuleren tot het opzetten van een of meerdere meetnetten in het terrein. Daartoe is contact gezocht met het Helmholtzzentrum für Umweltforschung (UFZ), een organisatie die in Duitsland het monitoren van dagvlinders landelijk coördineert. In Duitsland staat het monitoringsverhaal nog in de beginschoenen. In Engeland is men in 1976 en in Nederland in 1990, al gestart met het monitoren van soorten. In Duitsland is men pas in 2005 begonnen ; das Tagfalter – Monitoring Deutschland. Wat bij ons al vrij vanzelfsprekend is, het volgen van vlinders over meerdere jaren, is zeker voor de beheerders van het Ahlenmoor iets nieuws. Dankzij het email tijdperk vind er op dit moment een intensieve correspondentie plaats. In Duitsland wordt nu gezocht naar vrijwilligers die een meetnet willen gaan lopen. Begin volgend jaar gaan we naar het Ahlenmoor om te helpen met het uitzetten van een vaste route. De start/opening van de tentoonstelling en de meetnetroute zal ook zeker gepaard gaan met de nodige publiciteit.

spiegeldikkopje foto: Harry Offringa

We hopen in ieder geval dat onze telling en hulp een kleine bijdrage is aan de instandhouding en ontwikkeling van het fraaie Ahlenmoor !

*veenbesblauwtje
foto: Harry Offringa*